

กระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ลำไย

รุ่งทิพย์ อุตุมพันธ์ ธวัชชัย รัตน์ชเลศ
พฤกษ์ ยิบมันตะสิริ จงรักษ์ มูลเพย

เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย

ระบบสนับสนุนการวางแผนจัดการทรัพยากรเพื่อ
การเกษตรและบริการ ระยะที่ 1 ภาคเหนือตอนบน:
องค์ความรู้และยุทธศาสตร์ในระบบการผลิตไม้ผล

รัฐเข้ามาแทรกแซงการตลาดลำไย ตั้งแต่ปี 2543-47

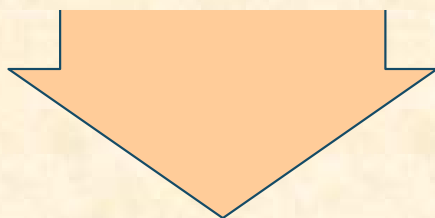

กลไกการตลาดลำไย
เปลี่ยนแปลง

แนวนโยบายและแผนการปฏิบัติของรัฐ

คณะกรรมการนโยบายและ
มาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.)

กระทรวง

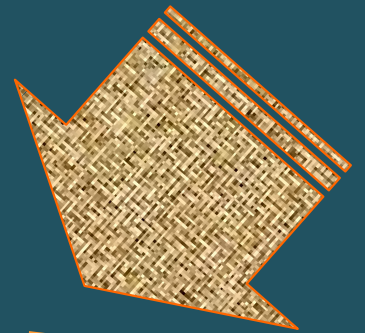
กรม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานภาคปฏิบัติระดับจังหวัด

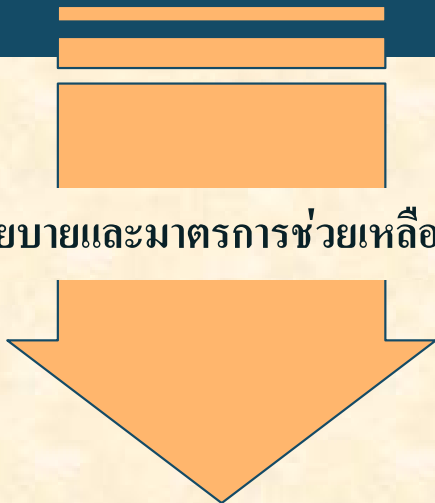
- ผลตอบแทนที่นับเป็นความสำเร็จอยู่ในขั้นต่ำ
- เกษตรกรประสบปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำอย่างต่อเนื่อง
- ขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของกลุ่มเกษตรกร
- ลำช้า
- เปิดช่องทางให้เกิดการทุจริตขึ้นในหลายระดับ

เกษตรกรผู้ปลูกลำไยหลายกลุ่ม ออกมาขอมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐใหม่
หลายรูปแบบ และหลายทิศทาง

แนวนโยบายและแผนการปฏิบัติของรัฐ

คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.)

กระทรวง

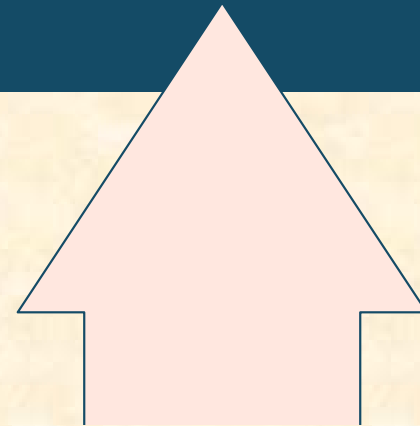
กรม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานภาคปฏิบัติระดับจังหวัด

หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตปี 2547

ยุทธศาสตร์การผลิตลำไยคุณภาพ
และการตลาดอย่างยั่งยืน

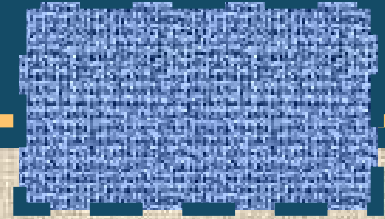
สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ
เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ
สถาบันการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การผลิตและการตลาดลำไย
คุณภาพ ของกลุ่มผู้ปลูกขนาดเล็กในภาคเหนือ
อย่างยั่งยืน เน้นที่กระบวนการและผลที่เกิดขึ้น

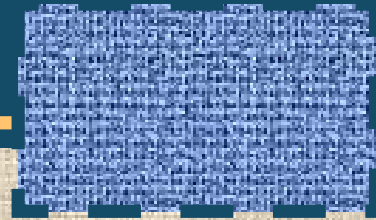

วิธีการ

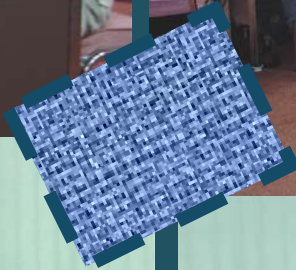

- สั่งเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิของระบบการผลิตลำไย และข้อมูลจากเกษตรกร 281 ราย
- ทบทวนสถานการณ์และมาตรการช่วยเหลือ การตลาดลำไยของรัฐ ปี 2545-2547

วิธีการ

- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย เรื่อง “มาตรการช่วยเหลือการตลาดลำไยของรัฐบาล:ปัจจุบันและอนาคต”
- องค์กรประชุม : เกษตรกร นักวิชาการ ผู้ประกอบการ และ เจ้าหน้าที่รัฐ ฝ่ายปฏิบัติการ
- จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง 8 ครั้ง ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2547-มิถุนายน 2548

ผลการศึกษา

- กระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์
- ผลที่เกิดขึ้น

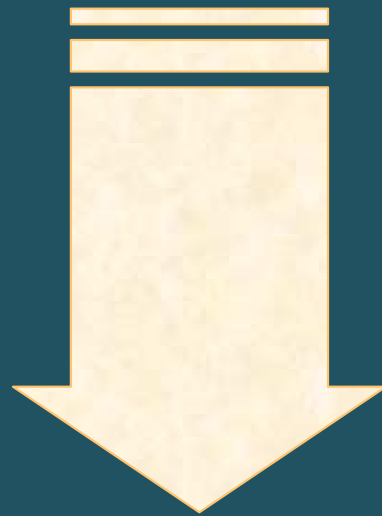
กระบวนการ

1. การสังเคราะห์ข้อมูลในระบบการผลิตลำไย

- ข้อมูลทุติยภูมิ
- โครงการวิจัย

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
ระบบการผลิตลำไย

2. การทบทวนสถานการณ์และมาตรการ ช่วยเหลือการตลาดลำไยของรัฐ ปี 2547

ทราบที่มาของปัญหา
ปัญหา และผลที่เกิดขึ้น
จากมาตรการของรัฐ

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการในกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย และอย่างต่อเนื่อง

เกษตรกรผู้รู้ แก่นนำสถาบันเกษตรกร

เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายปฏิบัติการ

นักวิชาการ

ผู้ประกอบการ

ประเด็นสำคัญของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ครั้งที่	ประเด็นสำคัญ
1	กรอบแนวคิดการพัฒนการผลิต การบริโภค และการตลาดลำไยในภาคเหนืออย่างยั่งยืน
2	ทบทวนข้อมูลระบบการผลิตลำไย
3	ทบทวนข้อมูลระบบการตลาดลำไย
4	วิเคราะห์ขีดความสามารถของสถาบันเกษตรกรที่เกี่ยวกับลำไย
5	เกษตรกรเสนอแนวทางแก้ปัญหาลำไยในระยะสั้น ปี 2548
6	ได้ร่างยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการตลาดลำไย 2 แนวทางที่ปฏิบัติได้
7	ได้รายละเอียดยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการตลาดลำไยที่ปฏิบัติได้ 2 แนวทาง
8	เตรียมความพร้อมของกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับลำไย เพื่อรองรับมาตรการแก้ปัญหาการตลาดลำไยปี 2548 ของรัฐบาล

4. การเตรียมการก่อนการประชุมแต่ละครั้ง

- คณะผู้วิจัย

- ติดตามความเคลื่อนไหวของข้อมูล/เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเดือน รวมทั้งนโยบายของรัฐจากหลายแหล่ง
- จัดเตรียมข้อมูลสำหรับการประชุมครั้งต่อไป

- สถาบันเกษตรกร

- นำข้อสรุปเสนอต่อสมาชิกให้รับทราบ และนำความคิดเห็นของสมาชิกกลับมาสู่ที่ประชุมในครั้งถัดไป

5. การบูรณาการข้อมูลร่วมกัน

แผนการแก้ไขปัญหาลำไยของเกษตรกร
ระยะสั้น ฤดูกาลผลิตปี 2548

ผลที่เกิดขึ้น

- ❖ สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างเกษตรกร นักวิชาการ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้เข้าร่วมประชุมอื่น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อข้อมูลที่รับทราบและนำไปสู่การนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงต่อที่ประชุม
- ❖ ประเด็นการตลาด: เกษตรกรสะท้อนความคิดเห็นผ่านบทเรียนที่ผิดพลาดของมาตรการช่วยเหลือของรัฐเป็นฐานคิด
- ❖ กระตุ้นให้กลุ่มเกิดการวางแผนการผลิตและการตลาด
- ❖ ปรับกระบวนการพัฒนากลุ่มให้มีศักยภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์การผลิตและการตลาดลำไยปี 2548

จากสถาบันเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสนอโดย องค์กรเครือข่ายผู้ปลูกลำไยภาคเหนือ

ธ.ก.ส.
(3,000 ล้านบาท)

สถาบันเกษตรกร
(กู๋)

รับซื้อลำไยสด
(250,000 ตัน)

แปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง
(75,000 ตัน)

ยุทธศาสตร์การผลิตและการตลาดลำไยปี 2548

จากสถาบันเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสนอโดย สหพันธ์ลำไยไทย

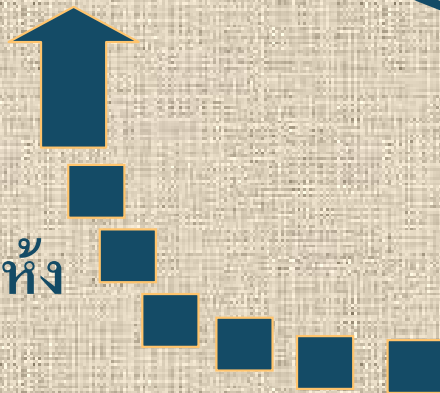
ธ.ก.ส.
(3,000 ล้านบาท)

สถาบันเกษตรกร/
กองทุนหมู่บ้าน

รับจ้างอบแห้ง
(250,000 ตันสด)

ลำไยอบแห้ง

ลำไยอบแห้ง
(75,000 ตันแห้ง)

สรุป

☀ กระบวนการ 5 ขั้นตอน :

- 1) สังเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิระบบการผลิตลำไย
- 2) ทบทวนสถานการณ์และมาตรการช่วยเหลือการตลาดของรัฐ
ปี 2545-47
- 3) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการหลายครั้ง และอย่างต่อเนื่อง
- 4) มีการเตรียมการก่อนการประชุมแต่ละครั้ง
- 5) บูรณาการข้อมูลร่วมกัน

☀ ผลที่เกิดขึ้น: ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาลำไยระยะสั้นปี 2548
ที่เสนอโดยสถาบันเกษตรกร

ขอขอบคุณ

สนธิ
T N F F

เปรียบเทียบแนวทางการช่วยเหลือการตลาดลำไยของภาครัฐ ปี 2548

ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2
สหกรณ์ “กู”	สหกรณ์ “รับจ้าง”
สหกรณ์มีความเสี่ยง	สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยง
รัฐมีความเสี่ยง	รัฐไม่มีความเสี่ยง
เสริมสมรรถนะของเกษตรกร	สหกรณ์ต้องพัฒนาสินค้า/แปรรูป
สหกรณ์มีอิสระในการค้า	สหกรณ์ไม่มีอิสระในการค้า เนื่องจาก สินค้าเป็นของรัฐ